BUNA GUVERNARE: DEFINIȚII, PRINCIPII, CARACTERISTICI ȘI LIMITE ÎN SOCIETĂȚILE DEMOCRATICE

Carolina BUDURINA-GOREACII

Doctor în științe politice, lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova,
Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Relații Internaționale,
Chișinău, Republica Moldova
email: carolina.budurina@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2406-4212>

Svetlana CEBOTARI

Doctor habilitat, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova,
Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Relații Internaționale,
Chișinău, Republica Moldova,
email: svetlana.cebotari@mail.ru
<https://orcid.org/0000-0001-9073-104X>

În administrația publică a fost introdus un nou concept - buna guvernare. Termenul de bună guvernare este dificil de definit. Însă în anii '80, cercetătorii au depus eforturi esențiale pentru a atinge idealul înalt al bunei guvernări iar, la începutul secolului al XXI-lea deja, conceptul de bună guvernare a devenit o parte integrantă a administrației publice. Buna guvernare este considerată astăzi drept o paradigmă a administrației publice, deoarece anume ea este angajată să reglementeze puterea politică, să susțină guvernarea orientată spre asigurarea bunăstării generale a cetățenilor și mai puțin a reprezentanților partidelor politice. Termenul are implicații mai largi și include atât activitățile guvernului, cât și ale altor organizații, publice sau private. Premisa este că politicile publice și obiectivele necesită acțiuni de cooperare între actori diferiți. Se menționează că epoca actuală (secolul XXI) poate fi numită în mod adecvat o eră a bunei guvernări. Astfel, acest articol supune analizei esența conceptului de bună guvernare, principiile, caracteristicile și limitele bunei guvernări în societățile democratice.

Cuvinte-cheie: bună guvernare, administrare, stat, implicare, cetățeni, bunăstare socială.

GOOD GOVERNANCE: MEANING, PRINCIPLES, CHARACTERISTICS AND LIMITATIONS IN DEMOCRATIC SOCIETIES

A new concept has been introduced in public administration - good governance. The term good governance is difficult to define. But in the 1980s, researchers have been working hard to achieve the lofty ideal of good governance, and by the turn of the 21st century, the concept of good governance has become an integral part of public administration. Good governance is considered today as a paradigm of public administration, because it is committed to regulating political power, to supporting governance aimed at ensuring the general well-being of citizens and less so of representatives of political parties. The term has broader implications and includes both the activities of government and other organizations,

public or private. The premise is that public policies and objectives require cooperation actions between different actors. It is mentioned that the current era (21st century) can be aptly called an era of good governance. Thus, this article examines the essence of the concept of good governance, the principles, characteristics and limitations of good governance in democratic societies.

Keywords: good governance, administration, state, involvement, citizens, social welfare.

BONNE GOUVERNANCE: SENS, PRINCIPES, CARACTÉRISTIQUES ET LIMITES DANS LES SOCIÉTÉS DÉMOCRATIQUES

Un nouveau concept a été introduit dans l'administration publique: la bonne gouvernance. Le terme de bonne gouvernance est difficile à définir. Mais dans les années 80, les chercheurs ont travaillé dur pour atteindre le noble idéal de la bonne gouvernance, et au tournant du 21e siècle, le concept de bonne gouvernance était devenu une partie intégrante de l'administration publique. La bonne gouvernance est aujourd'hui considérée comme un paradigme de l'administration publique, car elle s'est engagée à réguler le pouvoir politique, à soutenir une gouvernance visant à assurer le bien-être général des citoyens et moins des représentants des partis politiques. Le terme a des implications plus larges et inclut les activités du gouvernement et d'autres organisations, publiques ou privées. L'hypothèse est que les politiques et les objectifs publics nécessitent des actions de coopération entre différents acteurs. Il est mentionné que l'ère actuelle (21e siècle) peut être appelée à juste titre une ère de bonne gouvernance. Alors, cet article examine l'essence du concept de bonne gouvernance, les principes, les caractéristiques et les limites de la bonne gouvernance dans les sociétés démocratiques.

Mots-clés: bonne gouvernance, administration, état, implication, citoyens, protection sociale.

ХОРОШЕЕ УПРАВЛЕНИЕ: ПОНЯТИЕ, ПРИНЦИПЫ, ХАРАКТЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ОГРАНИЧЕНИЯ В ДЕМОКРАТИЧЕСКИХ ОБЩЕСТВАХ

В государственном управлении введена новая концепция - хорошее управление. Термину «хорошее управление» сложно дать точное определение. Однако, в 1980-х годах, исследователи работали над тем, чтобы достичь возвышенного идеала надлежащего управления, а на рубеже 21-го века, концепция хорошего управления стала неотъемлемой частью государственного управления. Данное понятие сегодня рассматривается как парадигма государственного управления, поскольку оно направлено на регулирование политической власти, на поддержку управления, направленного на обеспечение общего благосостояния граждан и в меньшей степени представителей политических партий. Термин имеет более широкий смысл и включает деятельность как государственных, так и частных организаций. Предпосылка заключается в том, что государственная политика и цели требуют сотрудничества между различными участниками. В статье отмечается, что нынешнюю эпоху (21 век) удачно можно назвать эпохой хорошего управления. Таким образом, в данной статье исследуется и сущность концепции надлежащего управления, принципы, основные, характерные особенности и ограничения надлежащего управления в демократических обществах.

Ключевые слова: хорошее управление, администрация, государство, участие, граждане, социальное обеспечение.

Introducere

În anii '80 ai secolului XX ideea bunei guvernări a fost importată de științele politice din Marea Britanie, cu ocazia dezvoltării prin susținerea guverna-

mentală a unui program de îmbunătățire a activității administrației locale. În prezent, în literatura de specialitate nu există o definiție unică a conceptului de „buna guvernare”. Acest termen este utili-

zat cu o mare flexibilitate. Cu toate acestea, există un consens, potrivit căruia prin „buna guvernare” înțelegem un „proces prin care instituțiile publice desfășoară activități publice, gestionează resurse publice și garantează respectarea drepturilor omului într-o manieră liberă de orice abuz și corupție, acordând o atenție deosebită respectării principiului statului de drept” [1]. Prin urmare, actualitatea studiului este dictată de examinarea diverselor definiții atribuite conceptului de bună guvernare, analiza principiilor, caracteristicilor și limitelor bunei guvernări în contextul noilor transformări democratice ale țărilor aflate în tranziție.

Metodologia de cercetare folosită

În prezenta lucrare autorii au utilizat metoda analizei de conținut a documentelor, cu referință și la unele procedee logice, precum: analiză-sinteză, inducție și deducție. Drept rezultat, a fost realizat un studiu complex, cu valențe interdisciplinare din punct de vedere metodologic, care a contribuit la crearea unui tablou mai clar privind analiza definițiilor, principiilor, caracteristicilor și limitelor bunei guvernări în special în societățile democratice.

Ideile principale ale cercetării

Conceptul „bună guvernare” apare spre finele anilor '80, în documentele Băncii Mondiale, și se încetățenește în dezbaterile privind traiectoria țărilor în curs de dezvoltare. „Buna guvernare” devine, după colapsul comunismului, o precondiție necesară pentru distribuirea ajutoarelor financiare internaționale. Cu alte cuvinte, relația dintre donator și țara beneficiară se schimbă astfel încât anumite criterii, preponderent politice, altele decât cele economice sau juridice, să fie îndeplinite. În al doilea rând, termenul „guvernare” nu se reduce doar la ideea de guvern sau exercitarea puterii politice. Termenul are implicații mai largi și include atât activitățile guvernului, cât și ale altor organizații, publice sau private.

Premisa este că politicile publice și obiectivele necesită acțiuni de cooperare între actori diferiți. Nivelul statului-națiune este doar o fațetă a guvernării în sens larg. Concepte precum „guvernare globală”, „bună guvernare universitară”, „politici de bună guvernare”, „guvernare fără guvernămintele” semnaleză atât un nivel supra-național, cât și unul instituțional sau corporativ al dezbaterii. Actorii internaționali, Banca Mondială, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică, au definit termenul „bună guvernare” pentru a include managementul resurselor, la toate nivelurile, cu accent pe dezvoltarea economică și socială. Ulterior, cercurile reformiste, politice au tratat conceptul în miezul discuțiilor despre politicile dezvoltării [7, p. 41-43].

În 1991, Banca Mondială dedică subiectului și prima conferință, în relație cu temele economiei dezvoltării. În 1992, sintagma „buna guvernare” primește una dintre primele definiții în raportul „Governance and Development” ca fiind un „factor decisiv în crearea și consolidarea unui mediu ce stimulează dezvoltarea solidă și echitabilă, care constituie, totodată, o completare esențială a politicilor economice robuste” [2].

Buna guvernare este considerată astăzi drept o paradigmă a administrației publice, deoarece anume ea este angajată să reglementeze puterea politică, să susțină guvernarea orientată spre asigurarea bunăstării generale a cetățenilor și mai puțin a reprezentanților partidelor politice.

Termenul de guvernare are două semnificații: unul este îngust și celălalt extins. Primul înseamnă administrarea sau conducerea statului în conformitate cu legea sau Constituția. Dar în epoca actuală, guvernarea este utilizată în sens mai larg. Administrația publică trebuie să se angajeze în dezvoltarea unei națiuni, iar la etapa actuală o parte importantă a acestei sarcini revine anume

administrației publice. Scopul administrării va fi întotdeauna de a realiza dezvoltarea, iar buna guvernare înseamnă nu doar administrare, ci și evaluarea performanțelor atinse [4].

În general, buna guvernare este percepută a fi un principiu normativ al dreptului administrativ, care obligă statul să își îndeplinească anumite funcții ce promovează valorile eficienței, fără coruptibilitate, dar cu receptivitate față de societatea civilă.

În timp ce guvernul nu este obligat să îndeplinească în mod substanțial distribuirea bunurilor publice, acesta totuși trebuie să se asigure că procesele de identificare și livrare a acestor bunuri sunt concrete în ceea ce privește a) răspunderea la cererile publice; b) transparență în alocarea resurselor și; c) echitate în distribuția bunurilor.

Principiul bunei guvernări a fost susținut și în contextul operațiunilor interne ale organizațiilor din sectorul privat. În acest fel, strategiile de luare a deciziilor corporative integrează principiul bunei guvernări și asigură că sunt luate în considerare interesele acționarilor (adică societățile pe acțiuni) și angajații.

Conceptul de bună guvernare așa cum a fost dezvoltat de Banca Mondială reprezintă în esență o piatră de temelie prin care poate fi măsurată structura administrativă a unei anumite țări. În consecință, aceasta oferă ample dovezi ale sustenabilității instituțiilor de stat către donatorii care sunt interesați să investească în țările în curs de dezvoltare. Prin urmare, buna guvernare este prevăzută a fi un set de instrumente procedurale ce garantează îmbunătățirea eficientă a subiectului identificat de donator. Cu toate acestea, din punct de vedere politic, principiul bunei guvernări nu a fost foarte bine recepționat. De exemplu, guvernele pot fi reticente față de agențiile donatoare și, uneori, pot manifesta ostilitate pe scară largă împotriva acestor agenții (sau a altor organisme) care interpretează că donatorii ar interfera în afacerile lor interne (suverane). Temerile reale sau imaginare au

apărut în principal din faptul că termenul „bună guvernare” a fost în mare parte identificat cu politicile „liberalismului” și „*laissez-faire*” comune în majoritatea țărilor dezvoltate. Mai mult, utilizarea termenului „bun” derivă în primul rând din interpretări subiective, în special în contextul marilor economii diverse și multiculturale care caracterizează lumea în curs de dezvoltare.

Guvernarea este un termen cuprinzător care include atât administrarea generală, cât și progresul general al organismului politic. Cu alte cuvinte, putem spune că buna guvernare cuprinde atât o bună administrare, cât și, împreună cu aceasta, progresul. Însă sensul termenului nu se limitează doar la noțiunile menționate anterior. Acesta îmbrățișează multe alte lucruri, cum ar fi vigilența, activitățile și gândirea constructivă pentru oameni, adică dezvoltarea societății. Buna guvernare include, de asemenea, participarea cetățenilor atât la funcțiile de dezvoltare, cât și la cele administrative ale societății [6].

Ne aflăm în epoca globalizării, iar aceasta înseamnă că există atât interacțiuni, cât și colaborări între organizațiile naționale și internaționale care îndeplinesc diferite tipuri de responsabilități, sarcini și funcții. O bună guvernare trebuie să asigure faptul că are loc o colaborare atât între instituțiile naționale, cât și internaționale, iar această colaborare trebuie să atingă maximul beneficiului organismului politic.

Buna guvernare înseamnă, de asemenea, realizarea idealurilor democrației și participarea cetățenilor la toate activitățile statului. Adică, administrarea participativă își găsește cea mai deplină realizare într-o societate care este guvernată corespunzător. De asemenea, se așteaptă că există un raport bun și eficient între instituțiile guvernamentale și organizațiile neguvernamentale, atât naționale, cât și internaționale.

În epoca globalizării, toate aspectele respective joacă un rol cheie în procesul de dezvoltare al unei societăți prismatice (termen folosit de Fred Riggs). În prezent, o națiune în curs de dezvoltare trebuie

să primească ajutor străin sub diferite forme. Dar ajutorul extern nu trebuie tratat că poate face totul în sine. Folosirea eficientă a ajutorului extern este o problemă crucială, iar utilizarea sa corectă depinde de administrația publică. Această chestiune intră și în sarcina bunei guvernări [4].

Principii cheie ale bunei guvernări în administrarea publică

Funcția unei bune guvernări în administrarea publică este de a se asigura că entitățile acționează în interesul public în orice moment. Iar acționarea în interes public necesită angajament puternic față de integritate, valorile etice și statul de drept; deschidere și implicare cuprinzătoare a părților interesate.

Pe lângă cerințele de acțiune în interes public, realizarea unei bune guvernări în administrarea publică necesită și definirea rezultatelor în termeni de beneficii economice, sociale și de mediu durabile; determinarea intervențiilor necesare pentru optimizarea realizării rezultatelor preconizate; dezvoltarea capacității entității și a persoanelor din cadrul acesteia; gestionarea riscurilor și a performanței printr-un control intern robust și un management financiar puternic; și implementarea de bune practici în transparență și raportare pentru a oferi o responsabilitate eficientă [5, p.11].

Caracteristicile bunei guvernări

Buna guvernare are 8 caracteristici majore: este participativă, orientată spre consens, responsabilă, transparentă, receptivă, eficientă, echitabilă și inclusivă și respectă statul de drept. Buna guvernare asigură reducerea la minimum a corupției, opiniile minorităților sunt luate în considerare și opiniile cetățenilor sunt auzite în procesul de luare a deciziilor. De asemenea, buna guvernare trebuie să răspundă nevoilor actuale și de viitor ale societății.

1. Participare. Participarea atât a bărbaților, cât și a femeilor este un aspect esențial al bunei guvernări. Participarea ar putea fi directă sau prin intermediul unor instituții sau reprezentanți intermediari legitimi. Este important să subliniem că democrația reprezentativă nu înseamnă neapărat că preocupările păturilor vulnerabile ale societății vor fi luate în considerare în procesul de luare a deciziilor. Participarea trebuie să fie informată și organizată. Aceasta înseamnă libertatea de asociere și de exprimare, pe de o parte, și o societate civilă organizată, pe de alta.

2. Statul de drept. Buna guvernare necesită cadre juridice corecte care aplică normele legale în mod imparțial și echitabil. Aplicarea imparțială a legilor necesită o justiție independentă și organe de drept incoruptibile.

3. Transparență. Acest fapt înseamnă că deciziile luate și aplicarea lor se fac într-un mod care respectă regulile și reglementările. De asemenea, înseamnă că informațiile sunt disponibile în mod liber și direct accesibile celor care vor fi afectați de astfel de decizii și de executarea lor. La fel, înseamnă că sunt furnizate informații suficiente și că aceste informații sunt furnizate în forme și suporturi ușor de înțeles.

4. Sensibilitate. O bună guvernare necesită ca instituțiile să deservească toate părțile interesate într-un interval de timp rezonabil.

5. Orientare spre consens. Există mai mulți actori și tot atâtea opinii într-o anumită societate. Buna guvernare necesită medierea diferitor interese ale oamenilor pentru a ajunge la un consens larg cu privire la ceea ce este în interesul întregii comunități și prin ce metode se poate realiza acest lucru. De asemenea, e necesară o viziune largă și pe termen lung asupra obiectivelor necesare pentru dezvoltarea umană durabilă și a modului de realizare a obiectivelor acestei dezvoltări. Lucrul respectiv poate rezulta doar din înțelegerea contextelor istorice, culturale și sociale ale unei societăți sau comunități.

6. Echitate și incluzivitate. Bunăstarea unei societăți depinde de asigurarea faptului că toți membrii ei simt că sunt incluși în curentul principal al societății. Pentru aceasta, toate grupurile, dar în special cele mai vulnerabile, au oportunități de a-și îmbunătăți sau de a-și menține bunăstarea generală.

7. Eficacitate și eficiență. Buna guvernare înseamnă că procesele și instituțiile produc rezultate care satisfac nevoile societății, în timp ce utilizează cât mai bine resursele de care dispun. Conceptul de eficiență în contextul bunei guvernări acoperă, de asemenea, utilizarea durabilă a resurselor naturale și protecția mediului.

8. Responsabilitate. Responsabilitatea este o cerință cheie a bunei guvernări. Nu numai instituțiile guvernamentale, ci și sectorul privat și instituțiile societății civile trebuie să răspundă în fața publicului și a părților interesate instituționale. Responsabilitatea nu poate fi pusă în aplicare fără transparență și statul de drept [6].

Limitările participării

Buna guvernare și administrarea participativă sunt obiective râvnite pentru orice sistem administrativ. Dar procesul de atingere a acestor obiective necesită mult efort și precauție în actualul sistem socio-economic și politic. Există mai multe limitări:

(1) Oamenii care intenționează să participe la realizarea drepturilor democratice și asigurarea unei bune guvernări trebuie să aibă capacități/cunoștințe teoretice în domeniu, trebuie să fie conștienți de aspectele administrative și de dezvoltare. Chiar și o persoană cu înaltă calificare care nu cunoaște domeniul de specialitate nu poate participa la acest proces cu succes. Există, de asemenea, numeroase complexități în administrația publică generală, de aceea doar persoanele experimentate și specialiști în domeniu pot avea capacitatea de a participa la buna guvernare.

(2) Mentalitatea sau capacitatea de participare trebuie să fie precedată de interesul pentru toate

aceste domenii. Majoritatea populației este dezinteresată de treburile statului sau de politică. Ei pot critica politicile sau performanța administrației, dar criticile lor nu sunt întotdeauna constructive. Acest tip de dezinteres reprezintă o limită puternică a administrării participative.

(3) Politica de partid stă în calea administrării participative. Liderii partidelor politice sunt interesați să obțină puterea politică prin sistemul majoritar. Ei nu sunt interesați de educarea oamenilor în afaceri politice, ceea ce, în sociologia politică, se numește socializare politică. Absența socializării politice nu este doar trăsătura caracteristică a statelor de tranziție, ci și a statelor dezvoltate.

(4) Chiar și astăzi în multe țări femeile nu se bucură de drepturi egale cu bărbații. Această formă de inegalitate între bărbați și femei nu poate asigura succesul unei bune guvernări și a unei administrări participative. În SUA, destul de mult timp, cetățenii de culoare au fost privați de anumite drepturi fundamentale, iar oamenii din multe țări din Asia și Africa nu se bucură de anumite drepturi nici la etapa actuală. Femeile britanice și-au obținut dreptul la vot la sfârșitul anilor '20. Declarația universală a drepturilor omului de către ONU în 1948 nu a reușit să facă aranjamente pentru ca fiecare cetățean să poată obține drepturi de bază. Această imagine frustrantă nu oferă niciun augur pentru o administrare participativă plină de speranță.

(5) O altă problemă poate fi privită din punct de vedere a ideologiei marxiste. Dacă există inegalități economice grave între diferite sfere ale societății, atunci administrația publică participativă va părea un mit. Cu alte cuvinte, participarea rămâne dincolo de capacitățile administrative, iar o bună guvernare va întârzia să se producă. Așadar, concluzionăm că administrarea participativă, buna guvernare, structura politică și socială, precum și structura economică a societății sunt strâns legate între ele. Credem ferm că atât buna guvernare, cât și administrarea partici-

pativă sunt de natură generală. Chiar și în societățile capitaliste dezvoltate, funcționarii publici nu au reușit să le realizeze [4].

Prin urmare, administrarea participativă și buna guvernare ca idei sunt destul de atractive. Dar, în domeniul practic, aceste două rămân în continuare idealuri înalte. Administrația publică modernă este extrem de complexă și, în mod natural, oamenii au foarte puțin interes sau chiar niciun scop de a participa sau a asigura o bună guvernare. În epoca globalizării administrația publică a unui anumit stat nu este detașată de restul lumii. Dacă analizăm situația mondială, vom găsi foarte puține corporații multinaționale, organizații neguvernamentale care controlează practic întreaga economie mondială și o fac în favoarea țărilor foarte dezvoltate din lume.

Chiar și rolul statului național s-a micșorat considerabil. Atât presa tipărită, cât și cea electronică sunt angajate în propagarea ideilor și obiectivelor corporațiilor multinaționale și organizațiilor neguvernamentale. Propaganda extrem de exagerată are suficientă putere pentru a-i dezinforma pe oamenii de rând. În multe țări în curs de dezvoltare, administrația sau guvernarea scade sau se află într-o situație „muribundă” (pentru a folosi expresia lui V.I. Lenin), iar participarea oamenilor la buna guvernare reprezintă doar un deziderat.

Cum se realizează o bună guvernare

Buna guvernare, pentru a fi eficientă și durabilă, trebuie să fie ancorată într-o democrație viguroasă și care să respecte statul de drept, presa liberă, instituțiile societății civile și organismele publice eficiente și independente. O bună guvernare necesită transparență și eficiență și în diferite agenții guvernamentale [3, p. 486-487].

La nivel politic, practicile democratice, inclusiv transparența în elaborarea și administrarea politi-

cilor, sunt aspecte importante ale bunei guvernări. Acest lucru este marcat de un sistem politic pluralist care permite existența diversității în opiniile politice și ideologice. Se consideră că buna guvernare este mai ușor de realizat și garantat într-un sistem multipartidist decât într-unul monopartidist. Înseamnă, de asemenea, organizarea de alegeri regulate, aplicând principiul francizei universale. Pentru a se califica drept democratice, alegerile trebuie să fie libere și corecte.

Buna guvernare se ocupă de natura și limitele puterii de stat. Doctrina separării puterilor este, prin urmare, relevantă pentru stabilirea dacă o țară are sau nu un sistem politic care să răspundă bunei guvernări. Doctrina separării puterilor se bazează pe acceptarea faptului că există trei categorii principale de funcții guvernamentale: legislativ, executiv și judiciar. Corespunzătoare acestora sunt cele trei organe principale de guvernare într-un stat - Legislativul, Executivul și Justiția. Doctrina insistă asupra faptului că aceste trei puteri și funcții ale guvernării într-o democrație liberă trebuie păstrate separate, fiind exercitate de organe separate ale statului [6].

Concluzii

Din cele expuse mai sus menționăm că buna guvernare este un ideal greu de realizat în totalitate. Foarte puține țări și societăți s-au apropiat de realizarea unei bune guvernări în totalitate. Cu toate acestea, pentru a asigura o dezvoltare umană durabilă, trebuie întreprinse măsuri care să tindă spre acest ideal, cu scopul de a-l face eficient și real.

Bibliografie

1. Buna guvernare pe înțelesul beneficiarilor proiectului [on-line] <https://www.dezvolt.md/beneficiarii-despre-buna-guvernare> (vizitat 13.03.2021).

2. GABOR, A., Principiile de „bună guvernare”. Publicat la 13.09.2017. [on-line] <https://www.contributors.ro/principiile-de-buna-guvernare/> (vizitat 01.02.2021).

3. BURNELL, P. Good Government and Democratization: A Sideways Look at Aid and Political Conditionality’, Democratization, Vol.1, no.3, 1999, p. 485-503.

4. Good Governance: Meaning, Limitations and Conclusion. [on-line] <https://www.yourarticlelibrary.com/public-administration/good-governance/good-governance-meaning-limitations-and-conclusion/63454> (vizitat 15.02.2021).

5. Good Governance in the Public Sector– Consultation Draft for an International Framework. 54 p. [on-line] <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/Good-Governance-in-the-Public-Sector.pdf> (vizitat 17.03.2021).

6. Principles and Characteristics of Good Governance. În: Politics. Publicat la 09.01.2018. [on-line] <https://www.ukessays.com/essays/politics/principle-of-good-governance.php> (vizitat 05.01.2021).

7. WOODS, N. Good Governance in International Organisations, In: Global Governance. 1999, p. 39-61.